

необхідно продовжувати роботу щодо приєднання України до міжнародних конвенцій та договорів в сфері міжнародного сімейного права, оскільки це стане запорукою більш ефективного захисту прав дітей, належного правового регулювання відносин батьків та дітей, що ускладнені іноземним елементом.

Список використаних джерел:

1. Шевченко Я. М. Проблеми правового регулювання сімейних відносин / Я. М. Шевченко // Українське право. – 1998. – № 9. – С.121-130; Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К.:ВД «Ін Юре», 2003.- 532 с.; Міжнародне приватне право. Науково-практичний коментар (за ред. А. С. Довгєрта). – Харків: Одіссей, 2008. – 351 с.
2. Декларація ООН про соціальні та правові принципи, що стосуються захисту і благополуччя дітей, особливо при передачі дітей на виховання і їхнє усиновлення на національному та міжнародному рівнях 1986 р., прийнята Резолюцією 41/85 Генеральною Асамблеєю 3 грудня 1986 р. // Права людини і професійні стандарти в документах міжнародних організацій. – Амстердам – Київ: Українсько-американське бюро захисту прав людини, 1996. – С.8.
3. Конвенцію ратифіковано Законом України № 166-V від 20.09.2006 р.
4. Про ратифікацію Європейської конвенції про здійснення прав дітей: Закон України від 3 серпня 2006 р.); Про приєднання до Гаазької Конвенції про юрисдикцію, застосовуване право, визнання, виконання та співробітництво стосовно батьківської відповідальності й заходів захисту дітей: Закон України № 136-V від 14 вересня 2006 р.
5. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств. Основные институты. – М.: Юринформцентр, 2005. – С.188-189.
6. Семейное право Российской Федерации и иностранных государств. Основные институты. – М.: Юринформцентр, 2005. – С.193-195.
7. Конвенцію ратифіковано Законом України № 166-V від 20.09.2006 р.
8. Про приєднання України до Конвенції про стягнення аліментів з кордоном: Закон України від 20 липня 2006 р. № 15-V.
9. Про виконавче провадження: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 24. – Ст.207.
10. Федеральный закон Швейцарии 1987 г. О международном частном праве // Международное частное право: Иностранное законодательство / Предисл. А. Л. Маковского; сост. и научн. ред. А. Н. Жильцов, А. И. Муранов. – М.: «Статут», 2002. – С. 639.
11. Закон Италии 1995 г. № 218 «Реформа итальянской системы международного частного права» // Международное частное право: Иностранное законодательство / Предисл. А. Л. Маковского; сост. и научн. ред. А. Н. Жильцов, А. И. Муранов. – М.: «Статут», 2002. – С. 332-333.
12. Про приєднання до Конвенції про визнання і виконання рішень стосовно зобов'язань про утримання: Закон України № 135-V від 14.09.2006 р.

* *Калакура Віктор Ярославович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.*

УДК 341.161

Ірина Каліущенко*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ ЄС ТА УКРАЇНИ)

Стаття присвячена порівняльно-правовому аналізу порядку ціноутворення у сфері сільського господарства на прикладі ЄС.

Ключові слова: сільське господарство, ЄС, ціноутворення, регламент, директива, Європейський фонд сільськогосподарського розвитку.

Калиущенко И. Н. Особенности правового регулирования ценообразования в сельском хозяйстве (на примере ЕС и Украины).

Статья посвящена сравнительно-правовому анализу порядка ценообразования в сфере сельского хозяйства на примере ЕС.

Ключевые слова: сельское хозяйство, ЕС, ценообразование, регламент, директива, Европейский фонд сельскохозяйственного развития.

Kaliuschenko I. M. Peculiarities of Legal Regulation of Pricing in Agriculture (Example of the EU and Ukraine).

The article is devoted to comparative legal analysis of the pricing procedures in the field of agriculture as an example the EU.

Keywords: agriculture, EU, pricing, regulation, directive, European Fund for Agricultural Development.

Як вже було зазначено в попередньому розділі, сфера сільського господарства є однією з найбільш складних для регулювання, в тому числі і для визначення цінової політики, яка враховує як систему квот, так і систему компенсацій. Витрати на сільське господарство фінансуються двома фондами, які є частиною загального бюджету ЄС: Європейський Сільськогосподарський Гарантійний Фонд (EAGF), який фінансує прямі платежі фермерам і регулює порядок введення інтервенційних цін та компенсації за експорт. Функціонує ще одна інституція, яка прямого відношення до ціноутворення не має, але разом з тим, напряду впливає на фактори утворення ціни – Європейський фонд сільськогосподарського розвитку (EAFRD), який фінансує програми сільськогосподарського розвитку держав-членів.

Ці дві інституції було створено Регламентом (ЄС) № 1290/2005 [1] щодо фінансування спільної аграрної політики, який встановив єдині правові рамки щодо фінансування CAP в різних секторах агропромислової сфери. Їх функції та повноваження також були уточнені Регламентами (ЄС) № 320/2006 [2], № 378/2007 [3], № 1437/2007 [4], № 479/2008 [5], № 13/2009 [6], № 73/2009 [7], № 473/2009 [8]. Регламент (ЄС) № 883/2006 [9] встановлює детальні правила щодо застосування Регламенту (ЄС) № 1290/2005, в тому числі і детальну процедуру компенсації з використанням механізмів EAGF та EAFRD.

Регламент (ЄС) № 884/2006 [10] деталізує положення Регламенту (ЄС) № 1290/2005 щодо порядку застосування політики втручання в сільськогосподарську сферу через застосування механізмів EAGF.

Регламенти (ЄС) № 885/2006 [11] та № 941/2008 [12] деталізують положення Регламенту (ЄС) № 1290/2005 щодо порядку акредитації спеціальних агенцій та впорядковує питання щодо рахунків EAGF та EAFRD.

Регламент (ЄС) № 259/2008 [13] деталізує положення Регламенту (ЄС) № 1290/2005 щодо оприлюднення інформації щодо діяльності EAGF та EAFRD і її розміщення на офіційному сайті до 30 квітня щорічно.

Не дивлячись на схожі функції, які покладені на інституції, перед ними стоять різні завдання. Це зумовлено і специфікою фінансування діяльності інституцій та управлінням їх коштами спільно державами-членами. Разом з тим, Регламент (ЄС) № 1290/2005 визначає умови, відповідно до яких Комісія має нести відповідальність за імплементацію загального бюджету та уточнення сфер, у яких держави-члени зобов'язанні співробітничати, в тому числі це і сфера формування цін. Контроль за діяльністю EAGF [14] та EAFRD [15] здійснюється безпосередньо Комісією, однак безпосередньої діяльності з виплат Комісія не здійснює. Для цього було створено 85 національних або регіональних платіжних агенцій. Порядок функціонування цих агенцій визначаються безпосередньо Комісією. Регламент визначає умови, відповідно до яких держави-члени можуть надавати або навпаки анулювати повноваження агенцій. Зупинимось окремо на діяльності кожного з них.

Як вже зазначалося, безпосередньо діяльність EAGF контролюється Комісією та державами-членами спільно. Інституція здійснює відшкодування для експортерів до третіх держав, а також вживає інтервенційних заходів, в тому числі цінових, задля регулювання сільськогосподарських ринків, проводить прямі платежі фермерам відповідно до CAP, надає рекламну підтримку виробникам сільськогосподарської продукції, а також займається питаннями реструктуризації та частково контролю за ціноутворення в сфері виробництва та реалізації цукру відповідно до

Регламенту Ради (ЄС) № 320/2006. Контроль над фінансовою діяльністю цієї інституції здійснюється безпосередньо Комісією, це стосується витрат на рекламу, контроль за ветеринарною сферою, рослинництвом, рибальством. Через інституцію здійснюються компенсаційні витрати Комісією державам-членам на підставі звітів останніх. Якщо суми, заявлені державами, здаються Комісії не виправданими, вона може прийняти рішення про зменшення суми компенсації. Комісія щомісяця надає Парламенту та Раді звіти щодо напрямів витрати грошей.

EAFRD фінансує програми сільськогосподарського розвитку відповідно до Регламенту Ради (ЄС) 1698/2005 [16] і надає фінансову підтримку безпосередньо фермерам, це стосується також підтримки виноробства. Підтримка надається у формі компенсації за умови надання звіту про витрати, яка затверджується спеціалізованою акредитованою агенцією. Якщо ця декларація не відповідає стандартам встановленим Комісією, остання може зменшити або скоротити компенсацію.

Комісія доволі жорстко контролює діяльність обох інституцій, встановлюючи вимоги щодо прозорості їх діяльності, в тому числі і через систему рахунків. Держави-члени зобов'язані співробітничати між собою з цих питань та з Комісією.

Рішенням 2008/321/ЄС [17] було визначено перелік витрат, які не підлягають компенсації, оскільки не відповідають правилам CAP. Рішення 2009/379/ЄС [18] визначає суми, якими можуть розпоряджатися *EAGF* та *EAFRD* на період до 2013 р.

Дещо на інших засадах побудовано порядок ціноутворення в Україні.

Засади ціноутворення в сільськогосподарській сфері визначені Законом України Про державну підтримку сільського господарства України від 24 червня 2004 року № 1877-IV [19], який визначає, що держава здійснює регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції (далі – державне цінове регулювання), встановлюючи мінімальні та максимальні інтервенційні ціни, а також застосовуючи інші заходи, визначені цим Законом, при дотриманні правил антимонопольного законодавства та правил добросовісної конкуренції. Зміст державного цінового регулювання полягає у здійсненні Аграрним фондом державних інтервенцій в обсягах, що дозволяють встановити ціну рівноваги (фіксінг) на рівні, не нижчому за мінімальну інтервенційну ціну та не вищому за максимальну інтервенційну ціну. Держава не здійснює цінове регулювання за межами організованого аграрного ринку України.

Крім того, Закон визначає об'єкти державного цінового регулювання, до яких відносяться такі види сільськогосподарської продукції (товарів): пшениця тверда; пшениця м'яка; зерно суміші пшениці та жита (меслин); кукурудза; ячмінь; жито озиме; жито ярове; горох; гречка; просо; овес; соя; насіння соняшнику; насіння ріпаку; насіння льону; шишки хмелю; цукор-пісок (буряковий); борошно пшеничне; борошно житне; м'ясо та субпродукти забійних тварин та птиці; молоко сухе; масло вершкове; олія соняшникова.

Оскільки питання ціноутворення знаходиться в компетенції КМУ, надзвичайно багато питань в сфері ціноутворення в сільському господарстві регулюються підзаконними нормативно-правовими актами. Зокрема, це наступні постанови, які визначають рівень цін на різні види сільськогосподарської продукції та пов'язаної з нею. Зокрема, це Постанова КМУ від 17 квітня 2010 р. № 373 Про затвердження порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання [20], Постанова КМУ від 30 жовтня 2008 р. № 957 Про встановлення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв вітчизняного виробництва [21], Постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 р. № 854, яка встановлює Правила роздрібної торгівлі алкогольними напоями [22], Постанова КМУ від 20 січня 2010 р. № 40 Про затвердження переліку об'єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2010-2011 роках [23], Постанова КМУ від 21 січня 2010 р. № 33 Про затвердження переліку об'єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2009-2010 роках [24].

Окремо Постанова КМУ від 11 лютого 2010 р. № 159 визначила методики визначення мінімальної та максимальної інтервенційної ціни об'єкта державного цінового регулювання. Зокрема, Постанова визначає, що величина коригування мінімальної інтервенційної ціни, що враховує кон'юнктуру на внутрішньому та зовнішньому ринку, визначається Мінагрополітики з урахуванням рекомендацій Міжвідомчої експертної групи з питань державного регулювання аграрного ринку, склад та положення про яку затверджуються зазначеним Міністерством за погодженням із заінтересованими центральними органами виконавчої влади. Максимальна інтервенційна ціна об'єкта державного цінового регулювання визначається з урахуванням індексу

споживчих цін, індексу цін виробників за відповідний період державного цінового регулювання, впливу кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринку. Величина коригування максимальної інтервенційної ціни, що враховує кон'юнктуру на внутрішньому та зовнішньому ринку, визначається Мінагрополітики з урахуванням рекомендацій Міжвідомчої експертної групи з питань державного регулювання аграрного ринку. Разом з цією Постановою діють Постанова КМУ від 30 червня 2010 р. № 524 Про закупівлю об'єктів державного цінового регулювання для формування державного інтервенційного фонду [25] та Наказ Міністерства аграрної політики України № 76 від 23.02.2010 р. Про встановлення максимальної вартості послуг за зберігання об'єктів державного цінового регулювання та за переробку зерна на борошно [26].

Окремо врегульовано питання ціноутворення в сфері виробництва цукру. Зокрема, Закон України Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру [27] в ст. 6 визначає мінімальну ціну на цукрові буряки, мінімальну ціну на цукор і надає Кабінету Міністрів України право вносити зміни щодо рівня мінімальних цін за пропозицією Міністерства аграрної політики України [28].

Цілком очевидно, що практика правового регулювання ціноутворення в ЄС і в Україні суттєво різняться, що зумовлено, в першу чергу, специфікою такого утворення як ЄС.

Список використаних джерел:

1. Council Regulation (EC) № 1290/2005 of 21 June 2005 on the financing of the common agricultural policy. // Official Journal L 209 of 11.8.2005.
2. Council Regulation (EC) № 320/2006 of 20 February 2006 establishing a temporary scheme for the restructuring of the sugar industry in the Community and amending Regulation (EC) № 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy. // Official Journal L 58 of 28.2.2006.
3. Commission Regulation (EC) № 378/2006 of 2 March 2006 concerning tenders Notified in response to the invitation to tender for the import of maize issued in Regulation (EC) № 2093/2005. // Official Journal L 95 of 5.4.2007.
4. Council Regulation (EC) № 1437/2007 of 26 November 2007 amending Regulation (EC) № 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy // Official Journal L 322 of 7.12.2007.
5. Council Regulation (EC) № 479/2008 of 29 April 2008 on the common organisation of the market in wine, amending Regulations (EC) № 1493/1999, (EC) № 1782/2003, (EC) № 1290/2005, (EC) № 3/2008 and repealing Regulations (EEC) № 2392/86 and (EC) № 1493/1999. // Official Journal L 148 of 6.6.2008.
6. Council Regulation (EC) № 13/2009 of 18 December 2008 amending Regulations (EC) № 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy and (EC) № 1234/2007 establishing a common organisation of agricultural markets and on specific provisions for certain agricultural products (Single CMO Regulation) in order to set up a School Fruit Scheme. // Official Journal L 5 of 9.1.2009.
7. Council Regulation (EC) № 73/2009 of 19 January 2009 establishing common rules for direct support schemes for farmers under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers, amending Regulations (EC) № 1290/2005, (EC) № 247/2006, (EC) № 378/2007 and repealing Regulation (EC) № 1782/2003. // Official Journal L 30 of 31.1.2009.
8. Council Regulation (EC) № 473/2009 of 25 May 2009 amending Regulation (EC) № 1698/2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and Regulation (EC) № 1290/2005 on the financing of the common agricultural policy. // Official Journal L 144 of 9.6.2009.
9. Commission Regulation (EC) № 883/2006 of 21 June 2006 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) № 1290/2005 as regards the keeping of accounts by the paying agencies, declarations of expenditure and revenue and the conditions for reimbursing expenditure under the EAGF and the EAFRD // Official Journal L 171 of 23.6.2006.
10. Commission Regulation (EC) № 884/2006 of 21 June 2006 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) № 1290/2005 as regards the financing by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) of intervention measures in the form of public storage operations and the accounting of public storage operations by the paying agencies of the Member States. // Official Journal L 171 of 23.6.2006.
11. Commission Regulation (EC) № 885/2006 of 21 June 2006 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) № 1290/2005 as regards the accreditation of paying agencies and other bodies and the clearance of the accounts of the EAGF and of the EAFRD. // Official Journal L 171 of 23.6.2006.

12. Commission Regulation (EC) № 941/2008 of 25 September 2008 laying down form and content of the accounting information to be submitted to the Commission for the purpose of the clearance of the accounts of the EAGF and EAFRD as well as for monitoring and forecasting purposes. // Official Journal L 258 of 26.9.2008.
13. Commission Regulation (EC) № 259/2008 of 18 March 2008 laying down detailed rules for the application of Council Regulation (EC) № 1290/2005 as regards the publication of information on the beneficiaries of funds deriving from the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD). // Official Journal L 76 of 19.3.2008
14. Офіційний сайт Європейського гарантійного фонду European Agricultural Guarantee Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/agriculture/fin/finrep/eagf/index_en.htm
15. Офіційний сайт Європейського сільськогосподарського фонду European Agricultural Fund for Rural Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/160032_en.htm
16. Council Regulation (EC) № 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD). // Official Journal L 277, 21.10.2005, p. 1–40.
17. 2008/321/EC: Commission Decision of 8 April 2008 excluding from Community financing certain expenditure incurred by the Member States under the Guarantee Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund (EAGGF) and under the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF). // Official Journal L 109, 19.4.2008, p. 35–39.
18. 2009/379/EC: Commission Decision of 11 May 2009 setting the amounts which, pursuant to Council Regulations (EC) № 1782/2003, (EC) № 378/2007, (EC) № 479/2008 and (EC) № 73/2009 are made available to the EAFRD and the amounts available for EAGF expenditure. // Official Journal L 117, 12.5.2009, p. 10–11.
19. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 року №1877-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
20. Про затвердження порядку формування цін на продовольчі товари, щодо яких запроваджено державне регулювання: Постанова КМУ від 17 квітня 2010 р. № 373 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 31. – Ст. 983.
21. Про встановлення розміру мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв вітчизняного виробництва: Постанова КМУ від 30 жовтня 2008 р. № 957 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 84. – Ст. 2827.
22. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 липня 1996 р. № 854, яка встановлює Правила роздрібною торгівлі алкогольними напоями // Урядовий кур'єр. – 1996. – 14 верес.
23. Про затвердження переліку об'єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2010-2011 роках: Постанова КМУ від 20 січня 2010 р. № 40 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 3. – Ст. 102.
24. Про затвердження переліку об'єктів державного цінового регулювання з визначенням періодів такого регулювання у 2009-2010 роках: Постанова КМУ від 21 січня 2010 р. № 33 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 6. – Ст. 170.
25. Про закупівлю об'єктів державного цінового регулювання для формування державного інтервенційного фонду: Постанова КМУ від 30 червня 2010 р. №524 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 50. – Ст. 1637.
26. Про встановлення максимальної вартості послуг за зберігання об'єктів державного цінового регулювання та за переробку зерна на борошно: Наказ Міністерства аграрної політики України № 76 від 23.02.2010 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 16. – Ст. 768.
27. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру: Закон України від 17 червня 1999 року № 758-XI // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 268.
28. З приводу конституційності положень закону про встановлення мінімальної ціни на цукор існує Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статей 6, 9 Закону України Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру (справа про визначення мінімальної ціни на цукор), зокрема Справа № 1-7/2004 від 15 квітня 2004 року.

* *Каліущенко Ірина Миколаївна – старший викладач кафедри цивільного права та процесу Донецького національного університету.*